

MANUÁL K TVORBĚ ŠKOLNÍHO PROGRAMU VÝCHOVY K PODNIKAVOSTI

Manuál k tvorbě školního programu výchovy k podnikavosti

Kolektiv Lipky – pracoviště Podnikavá mysl:
Dáša Zouharová, Kateřina Borovinová

© Lipka – školské zařízení pro environmentální vzdělávání Brno,
příspěvková organizace, 2024

SLOVO ÚVODEM

Milí pedagogové, pedagožky i aktéři vedení škol,

dostává se vám do rukou manuál pro tvorbu školního programu výchovy k podnikavosti (dále ŠP VPK), jež má sloužit jako průvodce procesem sestavování ŠP VPK. Při jeho tvorbě jsme kladli důraz nejen na důležitost a úlohu samotného finálního dokumentu, ale také na jednotlivé části jeho přípravy.

Hlavním hybatelem procesu zpracování ŠP VPK je koordinátor výchovy k podnikavosti, který přináší do sboroven osvětu, nové informace a inspiraci z této oblasti vzdělávání. Je však důležité, aby v procesu tvorby ŠP VPK nepodcenil dialog s vedením školy, diskuzi s celým pedagogickým sborem, nepedagogickými pracovníky, žactvem, rodiči i místní samosprávou.

Základem tvorby ŠP VPK je definování podmínek školy, analýza současného stavu a následně sestavení samotného plánu. Při psaní tohoto manuálu jsme primárně vycházeli z Hlavních směrů revize Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, jejichž hlavním cílem je pokračovat v proměně vzdělávání směrem ke kompetenčnímu a gramotnostnímu pojetí výuky. Další užitečné materiály, z nichž jsme čerpali, najdete v seznamu na konci této metodiky.

Chceme vás povzbudit, pusťte se do vytvoření ŠP VPK! Když bude stručný, věcný a přehledný, může být mimo jiné vhodným dokumentem k prezentaci školy například při jednáních s místní samosprávou, sponzorem či Českou školní inspekcí.

Škola se zpracovanou koncepcí výchovy k podnikavosti je připravená systémově podporovat podnikavé žactvo, vychovávat podnikavé absolventy a absolventky i zapracovat VPK do aktualizací Školních vzdělávacích programů (dále ŠVP).

Přejeme vám radost z tvorby i výsledku!

Tým Lipky – pracoviště Podnikavá mysl

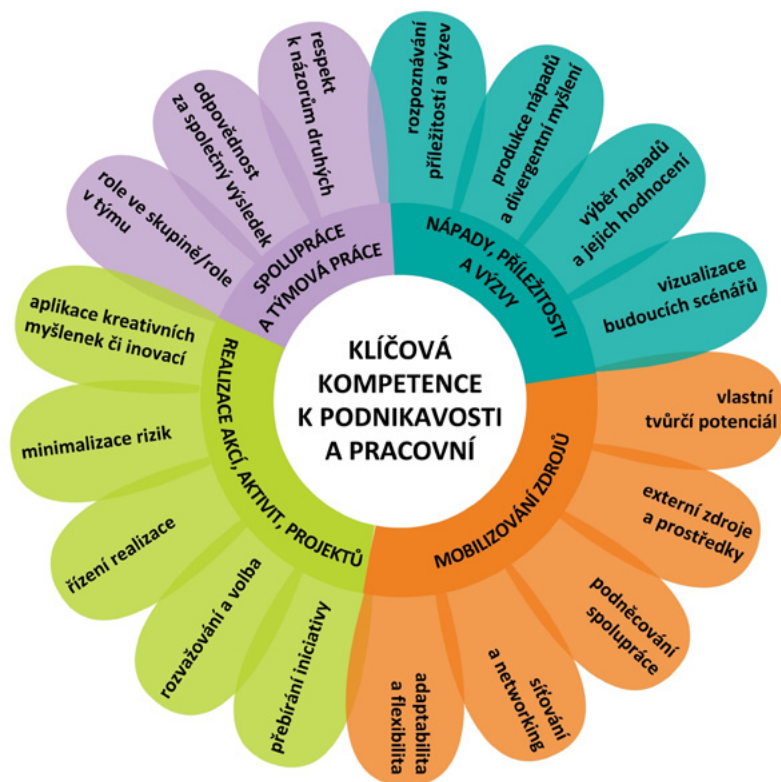

MANUÁL K TVORBĚ ŠKOLNÍHO PROGRAMU VÝCHOVY K PODNIKAVOSTI

KLÍČOVÁ KOMPETENCE K PODNIKAVOSTI A PRACOVNÍ

„Plány jsou ničím, plánování je vším.“

Dwight David Eisenhower

Při tvorbě ŠP VkP doporučujeme držet se posloupnosti jednotlivých kroků a vytvořené struktury, jež najdete v tomto manuálu, a která je pro ŠP VkP nanejvýš vhodná. U jednotlivých částí ŠP najdete rovněž návodný popis k jejímu zpracování formou příkladů a návodů, jež vám celý proces včetně diskuze s vedením školy či pedagogickým týmem usnadní.

1. Úvod

I. CHARAKTERISTIKA ŠKOLY A OKOLÍ VZTAŽENÁ K VÝCHOVĚ K PODNIKAVOSTI

Hlavním sdělením je:

- typ a prioritní zaměření školy,
- postavení školy v regionu (spádovost, jedinečnost školy v regionu),
- specifikace regionu (např. míra nezaměstnanosti, hlavní zaměření výroby či služeb),
- prostředí školy (např. město/vesnice, centrum/okraj).

Vzhledem k VkP doplňte také:

- důvody podpory a možné přínosy VkP ve vašem regionu,
- očekávané přínosy VkP ve škole.

II. ANALÝZA VÝCHOZÍHO STAVU PODPORY VÝCHOVY K PODNIKAVOSTI VE ŠKOLE

Zahrnuje:

- prostudování aktuálních dokumentů a koncepcí školy v návaznosti na VkP,
- zhodnocení reálného stavu výuky a života školy v souvislosti s dokumenty týkajícími se VkP.
- Definování cílové skupiny, tj. žactva školy z hlediska:
  - jejich potřeb,
  - požadavků na vzdělávání vzhledem k profesní orientaci regionu,
  - názorů, postojů a vnímání podnikavosti.
- Dále zhodnocení dosavadního přístupu k VkP, ocenění a doporučení k zachování konkrétních postupů a také navržení nových záměrů k rozvoji VkP. Například:
  - definování výchovně-vzdělávacího cíle a jeho implementace do výuky a ŠVP/ŠAP,
  - vyhledávání dotační podpory pro VkP,
  - zapojování žáků i zaměstnanců školy do regionálních, národních i mezinárodních projektů včetně dobrovolnictví,
  - sladění teorie osvojované žactvem během výuky s praktickým provozem školy,
  - motivace a inspirace vyučujících i nepedagogických pracovníků a pracovníků školy k podpoře VkP, například absolvováním tematicky zaměřených týmových seminářů nebo prostřednictvím exkurzí za příklady dobré praxe,
  - rozvoj spolupráce s organizacemi a školami v regionu, v ČR i v zahraničí,

- příprava projektového záměru na zbudování samostatné učebny s laboratorii, kabinetem a vybavením potřebným k vybraným činnostem,
- propagace dobré praxe školy na webu, v tisku apod.,
- otevřenost vůči exkurzím a stážím vyučujících i žactva,
- zpracování organizačních cílů do ročního programu VkP (včetně každoročních aktualizací), následně do výuky a provozu školy (po dohodě koordinátora VkP s vyučujícími, vedením školy i provozními).

III. POSTUP ZPRACOVÁNÍ ŠKOLNÍHO PROGRAMU VÝCHOVY K PODNIKAVOSTI

Tato část reflektuje postup zpracování ŠP VkP. Jde o osvědčený postup zpracování včetně uvedení osob, které se zapojují do realizace daného kroku:

1. Kritická analýza výchozího stavu podpory VkP ve škole.

Realizace: koordinátor VkP, případně ve spolupráci s pedagogickým sborem.

2. Tvorba profilu podnikavého absolventa (tedy výchovně-vzdělávacích cílů školy v oblasti VkP, ve zdrojích na konci ŠP VkP je třeba uvést dokumenty nebo jiné zdroje, ze kterých profil podnikavého absolventa vychází).

Realizace: koordinátor VkP, případně ve spolupráci s pedagogickým sborem.

3. Předložení návrhu profilu podnikavého absolventa vedení školy a koordinátorovi ŠVP k prostudování a připomínkování.

Realizace: koordinátor VkP ve spolupráci s vedením školy a koordinátorem ŠVP.

4. Předložení návrhu profilu podnikavého absolventa pedagogickému sboru k nahlédnutí a připomínkování.

Realizace: koordinátor VkP ve spolupráci s vedením školy.

5. Definování aktivit, které jsou třeba ve škole zachovat, a které je třeba naopak změnit, aby se dařilo vést žactvo k naplnění profilu podnikavého absolventa.

Realizace: koordinátor VkP, vedení školy, koordinátor ŠVP, případně ostatní pedagogové a pedagožky.

6. Stanovení vize pro podporu VkP, tedy optimálního stavu školní praxe po čtyřech až pěti letech.

Realizace: koordinátor VkP ve spolupráci s vedením školy a koordinátorem ŠVP.

7. Sestavení dlouhodobého programu podpory VkP (s výhledem čtyř až pěti let).

Realizace: koordinátor VkP ve spolupráci s ostatními vyučujícími a vedením školy.

8. Sestavení ročního programu podpory VkP.

Realizace: koordinátor VkP ve spolupráci s ostatními vyučujícími a vedením školy.

2. Dlouhodobá část školního programu výchovy k podnikavosti

I. VIZE ŠKOLY

Dobře formulovaná vize funguje jako „maják“, který v konkrétním časovém horizontu vytyčuje směr výchovně-vzdělávací práce školy.

Měla by:

- být stručná a jasná,
- vyjadřovat konkrétní hodnoty školy,
- mít měřitelné cíle,
- být realisticky dosažitelná,
- být relevantní pro podmínky a potřeby školy.

II. VYMEZENÍ PODNIKAVOSTI V POJETÍ ČESKÉHO ŠKOLSTVÍ, VYMEZENÍ KLÍČOVÉ KOMPETENCE (DÁLE KK) K PODNIKAVOSTI A PRACOVNÍ

Tato část vychází z charakteristiky KK k podnikavosti a pracovní, připravené v roce 2024 pracovní skupinou klíčových kompetencí NPI ČR pro finální verzi RVP ZV. KK k podnikavosti a pracovní má být rozvíjena ve všech stupních vzdělávání, tedy v předškolním, základním i středním vzdělávání.

III. PROFIL PODNIKAVÉHO ABSOLVENTA – VÝCHOVNĚ-VZDĚLÁVACÍ CÍLE ŠKOLY

Je stěžejní, aby na obsahu profilu podnikavého absolventa panovala shoda napříč pedagogickým sborem i mezi dalšími důležitými aktéry školy, případně regionu. K inspiraci může posloužit Vývojové kontinuum klíčové kompetence k podnikavosti (na stránce www.podnikavamysl.cz), popis KK k podnikavosti a pracovní v RVP či Evropský rámec KK k podnikavosti – EntreComp.

Profil zahrnuje:

- všechny oblasti VcP,
- očekávané výsledky učení (dále OVU) a projevy podnikavého žáka či žačky (dovednosti, vědomosti i postoje) definované u ZŠ pro 9. a 5. ročník, u SOŠ pro absolventy maturitních i učňovských oborů, v případě gymnázií pro absolventy nižšího i vyššího gymnázia,
- každý OVU začíná slovem „žák“ a obsahuje aktivní slovesa (viz Bloomova taxonomie), naopak se vyhýbá slovům „umí“, „zná“ či „dokáže“.

IV. ORGANIZAČNÍ CÍLE A OPATŘENÍ

Tato část ŠP obsahuje definice cílů ŠP VkJ včetně konkrétních kroků a aktivit. Vychází z analýzy výchozího stavu a zohledňuje dosavadní aktivity, které je vhodné zachovat, stejně jako oblasti, které je třeba vyřešit a změnit v časovém horizontu určeném vizí školy.

Ukázky možného uchopení:

Cíl 1: Výchova k podnikavosti je zařazena do školního učebního plánu

Možná opatření (včetně názvů, charakteristik, časové dotace či konkrétních příkladů):

- využití disponibilních hodin k zavedení samostatného předmětu zaměřeného na VkJ,
- spojení více oborů do jednoho předmětu,
- vyučování vybraných předmětů ve vícehodinových blocích,
- integrace VkJ do konkrétních předmětů.

Cíl 2: Do výuky a života školy zařazujeme rozmanité metody a formy práce

Příklady opatření (včetně konkrétního obsahu, zaměření, časové dotace, charakteru spolupráce a podobně):

- VkJ formou „spirály“ projektové výuky pro všechny žáky a žákyně školy,
- zapojení do regionálního, celostátního, zahraničního projektu, který rozvíjí VkJ,
- zapojení žáků do aktivit regionálních organizací,
- spolupráce se školami z okolí,
- praktická výuka mimo budovu školy,
- profilace talentovaných žáků a žáků se zájmem o podnikavost formou nabídky volnočasových, zájmových či mimoškolních aktivit s podnikavým obsahem,
- setkání žactva s podnikavými osobnostmi, rodáky, organizacemi apod.,
- skryté kurikulum založené na příkladech dobré praxe i principech předběžné opatrnosti (například žákovský parlament),
- zajištění publicity VkJ směrem k rodičům a okolí školy (například formou nástěnky pro prezentace žákovských aktivit, informací na školním webu, článků v regionálním či místním tisku).

Cíl 3: Pro výchovu k podnikavosti máme vhodné prostorové a materiální zázemí

Soupis opatření zahrnuje výčet konkrétních využívaných učeben a pomůcek.

Cíl 4: Při výchově k podnikavosti spolupracujeme se zaměstnanci školy i s organizacemi z okolí školy

Příklady opatření (včetně konkrétních názvů a obsahu spolupráce):

- využití služeb konkrétních organizací,

- spolupráce se spolky a organizacemi v regionu, včetně místní samosprávy,
- partnerská spolupráce se školami v regionu i školami, které jsou zaměřeny na VkP.

Cíl 5: Výchovu k podnikavosti máme finančně zajištěnou

Příklady opatření (včetně konkrétních částek a zdrojů):

- vyhrazení části rozpočtu školy na podporu VkP,
- získávání finančních prostředky na VkP ze zdrojů mimo školu.

Cíl 6: Zaměstnanci školy jsou způsobilí k výchově k podnikavosti

Příklady opatření:

- zajištění kvalifikovaného koordinátor VkP,
- nabídka vzdělávání k tématu VkP pro všechny zaměstnance školy.

Cíl 7: Výchovu k podnikavosti rozvíjíme systematicky/koncepčně

Příklady opatření:

- zpracovaný dlouhodobý program, jeho kritická reflexe a aktualizace alespoň jednou za pět let,
- zpracovaný roční program a jeho kritická reflexe v závěru školního roku, sestavení nového programu na další školní rok v průběhu přípravného týdne.

V. TYPY A INSPIRACE PRO PRO CELÝ PEDAGOGICKÝ SBOR

Možné zdroje:

- **semináře DVPP Podnikavé myslí,**
- **newsletter Podnikavé myslí,**
- portál **www.podnikavamysl.cz.**

Získáte z nich mimo jiné:

- témata vhodná k zařazení do výuky,
- tipy na organizace, jejich programovou nabídku i kontakty,
- příklady dobré praxe.

VI. SPOLUPRÁCE KOORDINÁTORA VÝCHOVY K PODNIKAVOSTI S VEDENÍM A ZAMĚSTNANCI ŠKOLY, ŽACTVEM, RODIČI I MÍSTNÍ SAMOSPRÁVOU

Více se dočtete v dokumentu Doporučení ředitelům škol k podpoře výchovy k podnikavosti (na stránce **Podnikavá mysl**).

3. Přílohy

I. Použitá literatura, informační zdroje

Dodržujte předepsané formáty citace zdrojů.

II. Roční program výchovy k podnikavosti

Vypracovaný pro aktuální školní rok. V praxi se osvědčila následující struktura:

- jméno garanta,
- název aktivity,
- forma (např. exkurze, projekt),
- cílová skupina,
- termín realizace.

III. Profil podnikavého učitele (dobrovolná příloha)

Podnikaví absolventi mohou vycházet pouze ze školy, ve které všichni „táhnou za jeden provaz“ – podnikavé vedení a podnikavý učitelský sbor.

Profil charakterizuje podnikavého učitele a učitelku. Jejich hlavní charakteristika by měla být výsledkem konsenzu většiny pedagogického sboru včetně vedení školy.

IV. Další dobrovolné přílohy

PŘÍLOHA: ŠABLONA ŠKOLNÍHO PROGRAMU VÝCHOVY K PODNIKAVOSTI

Školní program výchovy k podnikavosti

KLÍČOVÁ KOMPETENCE K PODNIKAVOSTI A PRACOVNÍ

Zpracováno pro období:

Název školy:

Autor(ka):

Identifikační údaje školy

Adresa školy:

Ředitel školy:

Koordinátor výchovy k podnikavosti:

Telefon:

E-mail:

Internetové stránky školy:

Počet pedagogů celkem:

Počet žáků celkem:

Datum:

OBSAH

Školní program výchovy k podnikavosti

A. Úvod

- I. Charakteristika školy a okolí – s vazbou na výchovu k podnikavosti
- II. Analýza výchozího stavu podpory výchovy k podnikavosti v naší škole
- III. Postup zpracování školního programu výchovy k podnikavosti

B. Dlouhodobá část školního programu výchovy k podnikavosti

- I. Vize školy
- II. Vymezení podnikavosti v pojetí českého školství, vymezení klíčové kompetence (KK) k podnikavosti a pracovní
- III. Profil podnikavého absolventa – výchovně vzdělávací cíle
- IV. Organizační cíle a opatření
- V. Tipy a inspirace pro kolegy ve škole
- VI. Spolupráce koordinátora výchovy k podnikavosti s vedením školy a zaměstnanci školy, žáky, rodiči, místní samosprávou

C. Přílohy

- I. Použitá literatura, informační zdroje
- II. Roční program výchovy k podnikavosti – pro aktuální školní rok
- III. Profil podnikavého učitele – dobrovolná příloha
- IV. Další dobrovolné přílohy

ZDROJE A INSPIRATIVNÍ ODKAZY

Vývojové kontinuum klíčové kompetence k podnikavosti – aktuální verzi naleznete na stránce Lipky – pracoviště Podnikavá mysl www.podnikavamysl.cz

Doporučení ředitelům škol k podpoře výchovy k podnikavosti – aktuální verzi naleznete na stránce Lipky – pracoviště Podnikavá mysl www.podnikavamysl.cz

Rámcové vzdělávací programy (RVP) – aktuální verze naleznete na stránce MŠMT ČR www.msmt.gov.cz

www.lipka.cz/certifikace-podnikava-skola?idkz=mater159 – Certifikace Podnikavá škola

www.lipka.cz/co-je-vychova-k-podnikavosti?idkz=mater161%7C5 – Co je výchova k podnikavosti

www.lipka.cz/podnikavy-projekt-od-a-do-z?idkz=mater162%7C5 – Podnikavý projekt od A do Z

www.lipka.cz/provazanost-podnikavosti-s-komunitou?idkz=mater160%7C5 – Provázanost výchovy k podnikavosti s okolní komunitou

www.lipka.cz/vychova-k-podnikavosti-a-environmentalni-vzdelavani?idkz=mater163%7C5 – Výchova k podnikavosti a environmentální vzdělávání

www.podnikavamysl.cz/getmedia/2a4fe0d3-b366-4c66-9a80-6c83a5db7904/EnterComp.pdf – EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework – Evropský rámec klíčové kompetence k podnikavosti

<https://velke-revize-zv.rvp.cz/files/iii-hlavni-smery-revize-rvp-zv-po-vpr-final-230111.pdf> – Hlavní směry revize Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání

Manuál k tvorbě školního programu výchovy k podnikavosti

Kolektiv Lipky – pracoviště Podnikavá mysl: Dáša Zouharová, Kateřina Borovinová

Redakce: Amálie Čípková

Foto: archiv Lipky

Ilustrace a grafické úpravy: Hana Gajdová Hetmerová

Lipka – školské zařízení pro environmentální vzdělávání Brno, příspěvková organizace, 2024

**Spolufinancováno
Evropskou unií**

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

jihomoravský kraj

Aktivita je podpořena v rámci projektu Implementace DZ JMK. Žadatelem je Jihomoravský kraj.

